

Grass – en nobel man

DAGENS NYHETERS kulturchef Ingrid Elam letar linjer i Svenska Akademiens val av litteraturpristagare. Kan det vara att poeterna skall vara lärda modernister eller romanförfattarna ha ett socialt engagemang, undrar DN-drottningen. Svaret är: det var förr.

Idag gäller inte bara att ha penan rätt i mun, utan också att vara politiskt korrekt.

Toni Morrison var det, med sin feminism. Dario Fo var det, med stöd för vänsterextremism i Italien. José Saramago var det, av mer stalinistiskt snitt. Och vad skall man då säga om Günter Grass, utöver hans gripande *Blecktrumman*?

Jacob Heilbrunn, redaktör i den liberala tidskriften *New Republic*, porträtterar politikern Grass i USA:s ledande dagstidning *Wall Street Journal* (1/10). Det som kommer att bevaras längst i minnet av årets pristagare är hans "illusioner om kommunism och frihet", hans upprepade

påstående att tysk glömska kring Förintelsen skulle bero på "amerikansk konsumtionskultur", hans beskyllningar mot USA för att ha orsakat det kalla kriget, hans plädering för att DDR skulle bestå som suverän stat även efter Murens fall.

Heilbrunn påminner om att Grass, som tjänade Hitlerjugend och Luftwaffe, på 60-talet kallade det proamerikanska Tyskland för postfascistiskt: "Herr Grass och andra presiderade över inget mindre än en kulturrevolution i vilken USA blev fienden."

Under 80-talets kamp för ensidig nedrustning kritiserade Grass i Frankfurt (30 januari 1983) den västtyska regeringen för att vara alltför "tanklös och kraftlös för att kunna försvara Tysklands speciella intressen gentemot den allierade supermakten och vår granne Frankrike."

Formuleringen känns igen från den revanschism som förde Hitler till makten, menar Heilbrunn – Tyskland som offer för omvärlden,

den man borde undvika och avvika från för att bevara särarten.

1986 angrep Grass president Reagan för krigshets och uppmanade till motstånd mot "laglösheten" i att stärka västs försvar mot den sovjetiska SS-20-upprustningen.

Som supporter till sandinistjuntan i Nicaragua jämställde han denna med den polska demokrati-rörelsen Solidaritet och uppmanade påven att stödja revolutionen där.

Vid Berlinmurens fall, noterar Heilbrunn, rämnade världsbilden för Grass och andra vänsterintellektuella. De hade baserat sin politiska analys på att DDR behövdes som motvikt till västs fascistiska förflutna. Återföreningen betecknade Grass som en obscen erövring.

För detta har han mött mycket förakt i Tyskland, skriver Heilbrunn, men menar att Akademiens ställningstagande för denne "vänsterdinosaur" är föga förvånande med tanke på dess senare val av pristagare.

Det är den linje Elam inte ser hos Horace & Co.

Problem för Annika

Jag är för snabb. Det går för fort.
Göran Persson i radiointervju.

Det är vi också

Jag är glad att jag inte kom in i riksdagen.
Therese Rajaniemi, fd professionell arbetslös, numera kommunalpolitiker.

Sant redan då?

Det finns ingen tredje väg. . .
Gustav II Adolf (1630)

Utanför tullarna

Jag tror inte att så många av dem som bor i glesbygden är intresserade av datorer – eller har förutsättningar att lära sig använda dem i sitt dagliga liv.

Författaren Kerstin Ekman i tidningen Land.

Tack, snälla Johan

Jag har inget emot att man använder pengar. Jag tycker att det är jättebra om det finns radikala människor med pengar.

Johan Ehrenberg, utgivare av ETC, i Resumé (efter fyra konkurser).

134 år före *Fittstim*

Bland de många viktiga uppgifter, som vår tid uppställt till lösning, är äfven den om qvinnans ställning. Det är ock naturligt; ty vår tid gör med skäl anspråk på att kallas ett upplysningens tidevarf; och det är en gammal, erkänd sanning, att qvinnans ställning i samhället är ett säkert kännetecken på folkets civilisation [...] Frågan är hufvudsakligen om att undanröja de hinder kanske ej så mycket af juridisk, som af social natur, hvilka ännu ligga i vägen för hennes utveckling till fri, sjelfständig mensklighet.
CR Nyblom i Svensk Tidskrift 1865

Rolf läser rätt

DET VAR SOM VANLIGT en ganska trist dag på Aftonbladets ledarredaktion. Coola Lena och heliga Helle hade loggat ut, så rolige Rolf satt där helt ensam i ett tomt rum med Karl-Olof Andersson.

Här skulle randas för att fylla sidan. Fast med en stor bild och en stor rubrik och en stor vinjett i helfigur skulle Rolf klara sig undan dagens pensum ganska enkelt. Läsarna krävde inte mer.

En titt ut genom fönstret gav ingen inspiration. Förrådet av Värm-

landsvitsar var slut. Klockan tickade nervöst mot pressläggning. Rolf tog ett grabbatag i den ständigt överfyllda korgen märkt "läsning" och hittade Svensk Tidskrift (3/99).

Döm om Rolfs förvåning när han däri läser ett berömmande ord om Clinton och Blair. I en högertidning! Rolf finner tidningen "pigg", ett oberoende forum för moderata liberaler och liberala moderater. Särskilt beröm får folkpartisten Svend Dahl som i en artikel skrev att tredje vägens socialdemokrater har en bild av politikens och statens uppgift i

framtiden, medan högern saknar en sådan vision. Det finns även högerpolitiker i USA och Storbritannien som accepterar nivån på de offentliga utgifterna, jojomensan.

Med risk för credit ännu en gång i Aftonbladet vill vi bekräfta att även vi accepterar nivån på de offentliga utgifterna i USA och Storbritannien, fast de är lite höga. Clintons och Blairs skattetryck vore inte så tokigt i Sverige. Även Schröders ansträngningar att minska de offentliga utgifterna i Tyskland nedåt 45 procent är ett steg åt rätt håll.

Ekonomipriset till outsiders

SÅ HAR EN NY nobelspristagare i ekonomi utsetts. Dock inte en nobelpristagare i krutgubben Nobels mening, eftersom priset instiftades först 1968, när Riksbanken fyllde jämt. Men vinstsumman är densamma som för övriga pris, så det fällt väl inga tårar vid de amerikanska toppuniversiteten för det. Där är man, enligt en doktorand vid Mundells läroanstalt Columbia University, strängt monoteistiska: "Det finns ingen Gud utom Gud, och hans nationalekonomer är hans profet", som en känd professor i ekonomi inleder sin terminsföreläsning.

Mundell är inte som andra pristagare i år. Grass visste redan när morgonsamtalet kom att pengarna inte skulle belasta hans checkkonto och fysikpristagaren bestämde snabbt att donera arvodet till uppbyggnaden av Danzig.

Mundell planerar att lägga slantarna på något viktigare: Ett gammalt slott på 65 rum i Toscana behöver renoveras och han har bara hunnit halvvägs än.

Så är ekonomipristagarna också lite av outsiders i dessa sammanhang. Förra året gick priset till den indiske ekonomen Amartya Sen som alltid stått lite utanför nationalekonomins innersta kretsar. Året före gick priserna till ett par ekonomer vid namn Merton och Scholes som hade kommit på en placeringsmodell, men den gick åt pipsvängen. Och i år Mundell, som också han är en outsider i ekonomisammanhang. I alla fall enligt Paul Krugman, en annan som sägs ska få priset fast ingen vet varför. I en några år gammal bok, *Peddling prosperity*, skriver han:

"Faktum är att Mundell omkring 1970 började visa sig okonventionell på olika sätt. I en del avseenden var det bara ytligt: han lät håret växa och talade med en låg mumlande stämma. Andra förändringar var mer betydelsefulla: Mundell hoppade av från den vanliga akademiska rutinen med konferenser och seminarier, och började hålla sina egna konferenser i en förfallen, halvt beboelig villa som han ägde nära Siena. Framför allt

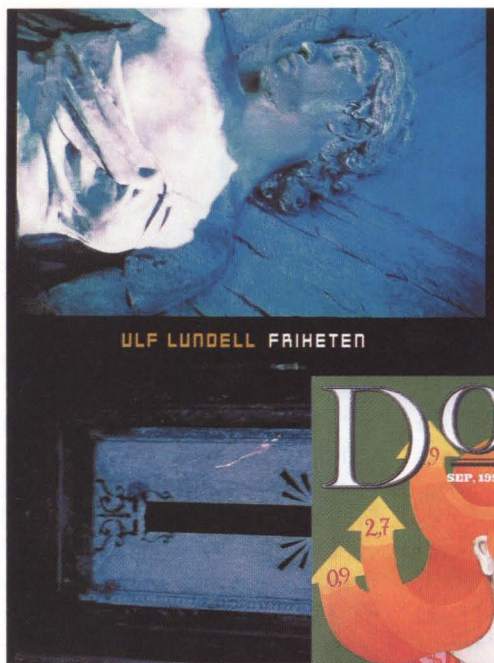
övergav Mundell fullständigt sin tidigare akademiska stil; han har inte skrivit mycket efter 1970, och det som han skrivit är till stor del färgat av otyglad retorik och av anklagelser mot kollegerna för att vara 'rena kvacksalvare', eftersom de själv hyllat åsikter som han själv hade när han var yngre."

Kollegial stämning det är bland ekonomer "over there".

Vi väntar nu på en polemisk föreläsningsturné av professor Mundell. Kanske går han lika långt som Friedrich Hayek (illustrationen), som i sitt pristal funderade högt om ämnet ekonomi överhuvudtaget går att studera på det sätt som ekonomer av facket föreskriver.

Då blir Mundell en riktig outsider.

Fårskallar 1.0

HUR ÄR DET fatt, Uffe? Har du *alldeles* kissat på dig den här gången? Vadan denna hysteriska överstyrning när det gäller vår tids samhälle?

Visst, ungdomar idag är inte lika mycket rebell som du var – de knyter ju inte ens näven i fickan utan passar på att dra innan de gamla gubbsen blir för tröttsamma. Och visst har det varit roande att se hur du försökt klä av rökrutefeministerna.

Ja, inte kläderna alltså.

Sånt håller väl inte du på med nu för tiden?

Men är det inte lite för konservativt för en radikal som du att mal-

ligt tro att det var bättre förr? Låt vara att gamle greve Stenbock är upprörd över att flickorna inte tvingas bära långkjol numera. Men du, Uffe?

Tiderna ändras. Människor också. Även om du – förlåt, bokraktären Tom Wasser i din senaste roman – rör dig i överklassområden i Italien, har gård på Österlen, röker dyra direktimporterade cigarrer, samlar på whiskysorter över femhundraappen och inte orkar med att ta ett hederligt arbete, kunde du väl vara radikal nog att åtminstone försöka förstå vår samtid innan du skriver en hel bok om den.

Leva i den, förstå värderingarna. Det gör man inte med själen och

tanken kvar i 1967 – för det är väl favoritåret? Le Corbusier, spänd väntan på revolutionen.

Men en modernitet kan inte stiga ner i en annan. Har du inte läst Baudelaire?

Visst, tröttsamma djävlar överallt numera. Reklamare. Tabloidare. Även i de öppna landskapen. Även nära havet.

Men är vi ett samhälle utan idealister? Ett samhälle i upplösning? Bronx?

Gubbe lilla.

Sommaren måste ha slutat dåligt för dig.

Vad är det som är så förskräckligt, som skrämmar dig så?

Saknas flickvän?

Fårskallar 2.0

DET ÄR EN NY ekonomi, nu. Funky business.

När Lundsberg och kadettskola inte längre gör näringslivstoppar av unga pojkar behövs nya lärospån som kan skapa och spegla det moderna näringslivet. Därför har tidningsprojektet Dolly klonats och Bonnier har startat sin motsvarighet. Guru, är det ödmjuka namnet. Förebilden är USA, där affärsmagasin som Fast Company och Business 2.0 blivit kassasuccéer. Många annonser, korta artiklar, inga siffror, mycket människa. Enkel affärspublicistik.

Dolly har preciserat konceptet. Tidningen ska vara ett affärsmagasin för den nya ekonomins entreprenörer och idealister – ja, så heter numera kapitalister som vill tjäna kosing. Det

journalistiska idealet är Janne Josefsson, ”en granskare som brinner för att förmedla äkta känslor”. Det låter som ett Lundellepos (fårskalle 1.0), men också sagt med glimten i ögat.

Kloningen har däremot inte gått särskilt bra. Dolly är en sämre version av originalet, hrr Elmlunds, Odelbergs och Söderqvists magasin. Mer upptagen med prylar, mat och livsstilar än med entreprenörer och idéer. Mer yta än innehåll.

Dessutom: kan inte någon berättas för redaktionen att Dolly (fåret, alltså) är ett projekt av provrör, maskiner och vita rockar. Inte av känsla och idealism. En annan sorts kunskap, typ.

Men låt gå – de vill ju ha fårskallar som läsare.

Guru lever inte direkt upp till sitt

namn, men den är mer genomarbetad än Dolly. Både som idé och i finish. En tidskrift som faktiskt speglar något nytt och berättar vad som händer bakom kulisserna. Bonnier-tidningen har också värdighet nog att hålla sig med skvallerspalt.

Men Dolly och Guru har två stora problem. Det första är att de alltid kommer att bli tvåa. USA ligger långt före Sverige och den målgrupp tidningarna vänder sig till läser redan de amerikanska förebilderna. Det andra problemet är att de, precis som förra Dolly, blir alldeles för bejakande av det nya. Visst, det är nytt. Men är det bra? Det intelligenta ifrågasättandet, som Dollyredaktörerna tycks tro, stavas inte Jan Myrdal och Lars Ilshammar.

Visst är de fårskallar. Men deras kritik är varken ny eller funky.

Med pappa i baksätet

DET ÄR LITE inne att vara man nu. Man med barn, helst. Pappa. Men det är också problematiskt. Jobbet, karriären. Winberg, dumfeministerna. Orback, samvetet. Kropp, självförverkligandet.

Tillräckligt många ligger sömlösa om nätterna för att det skall gå att sälja en tidskrift för pappor. Det var tydligen Urban Svenssons bedömning när han förra året startade tidningen Dunderpappa.

Idén är säkert bra. Män har aldrig haft någon motsvarighet till kvinnotidningar; tidningar för män, om män, utan tuttar. För män som faktiskt sätter staken i fönstret om jul. I spåren av nyvaknande feminism och upplösningen av kärnfamiljen finns det behov av att uttrycka en modern mansroll. Ett forum där man kan vara en riktig karl, men ändå sitta i baksätet. Mjuk

och kärleksfull. Pappaledig flanellskjorta och blöt stickad ulltröja.

Men den moderne man som beskrivs i tidningen känner nog ingen. Dunderpappa känns mer som tredje akten i HasseåTages ”Glaset i örat”. Dräktighet, präktighet, mäktighet. Då var det CPBH(r):s ideologi – ni vet, fälldinisternas motorisation, den med Säningsmannen Naturfront som organ. Nu är det faderskapets raster.

Dräktig? Ja, ni vet. Ända mot ända. It takes two to tango.

Präktig? Kortspel och grogg, nänmemensan. Det ska lekas, läsas, resas, planeras. Checklistor på kylskåpet, ordning och reda. Lövbiff på fredag.

Mäktig? Den moderne mannen ska ta tillbaka det som inmutats av kvinnor. Han har rätt till halva köket och hela barnet. Gör

din disk, kräv ditt barn! Föräldraskapet måste demokratiseras.

Dunderpappa, snart i en man nära dig.

Dunderpappa med y-front, vilken ytterlighetsman.

